

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Румяна Николова, Институт за изследване на изкуствата – БАН

относно дисертационния труд на **Михаил Михайлов Тазев**,

редовен докторант към катедра „Театрознание“, Факултет „Сценични изкуства“,

Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“

на тема:

„Персонажът в драмата – класически и съвременни измерения и сценични предизвикателства“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Научен ръководител: проф. д-р Венета Дойчева

Дисертационният труд на Михаил Тазев е посветен на основополагаща за теорията на драмата и представлението категория – драматургичния персонаж, която рядко е разглеждана като самостоятелен обект на цялостно изследване. В този смисъл изборът на темата е не само легитимен, но и изследователски амбициозен, особено в контекста на съвременния театър, където традиционните драматургични категории по-често се подлагат на преразглеждане и преформулиране. Амбициозна е и формулировката на темата, която не поставя времеви или пространствени ограничения на изследването.

Темата за статута на драматургичния персонаж е актуална най-вече в контекста на съвременния театър, белязан от режисьорски интерпретации, постдраматични стратегии и хибридни сценични форми. Дисертацията на Михаил Тазев представлява опит за ново теоретично осмисляне на персонажа, водено от търсенето на устойчиви закономерности между драматургичния текст и сценичната му реализация.

Текстът се стреми да представи систематизиран поглед към персонажа не само като текстова конструкция, но и като ключова ос в процеса на сценичната реализация на текста. По този начин трудът предлага интегративен модел, обединяващ теорията на драмата и теорията на представлението.

В същото време следва да се отбележи, че заявената амбиция за цялостно и обобщаващо изследване на персонажа от Античността до съвременността предполага

неизбежно неравномерна дълбочина при разглеждането на отделни периоди и автори. Това обаче е по-скоро следствие от мащаба на задачата, отколкото слабост на концепцията.

Целите на изследването са ясно формулирани както в самия дисертационен труд, така и в автореферата. Основната изследователска амбиция е насочена към проследяване и анализ на поетапното историческо наслояване на понятието „драматургичен персонаж“, както и към дефинирането му като основен драматургичен елемент, чиято функция се съхранява и/или трансформира в процеса на сценичната интерпретация. Хипотезата, че персонажът представлява ключовата структурна единица, която осигурява закономерния преход от драматургичния текст към сценичното представление, е последователно аргументирана.

Методологическият апарат на дисертацията е адекватен на поставените цели и включва историко-теоретичен анализ, сравнително изследване и анализ на сценични реализации. Този комбиниран подход е работещ, въпреки че заради големия обхват на темата, отделни части на текста са неравностойни като теоретична дълбочина спрямо други.

Би могло да се отбележи, че използването на понятия като „драматургична решетка“ и „сценични предизвикателства“ остава по-скоро авторски инструмент, чиято универсална приложимост извън рамките на настоящото изследване тепърва би могла да бъде проверена. Това обаче не омаловажава тяхната аналитична стойност, а по-скоро ги отваря към бъдещо доразвиване.

Структурата на дисертацията е ясна и логично изградена. Текстът е структуриран в увод, две основни части, заключение, библиография и приложения. Разделението на две основни части – теоретико-историческа и аналитично-приложна – позволява плавен преход от понятийното изясняване на персонажа към неговото сценично функциониране.

В първата част авторът демонстрира добро познаване на историята на драмата и на ключови теоретични трудове. Историческата рамка е обемна и информативна, макар че на места доминира описателният подход за сметка на по-критично проблематизиране на отделни теоретични позиции. Това обаче не нарушава цялостната логика на изложението и служи на основната цел – систематизиране на представите за драматургичния персонаж в историческа перспектива. В тази част на текста персонажът е разгледан в рамките на литературния род на драмата. Авторът последователно изгражда „теоретична карта“ на понятието, като проследява неговите дефиниции и функции от Античността до съвременната драматургия. Ценен е отказът от опростени обобщения и стремежът да се покаже персонажът като променлива, но структурно

устойчива категория, която се адаптира към различни естетически и културни парадигми, без да губи своята драматургична значимост.

Втората част на дисертацията представлява най-оригиналния сегмент на труда, който насочва вниманието към сценичната реализация на драматургичния персонаж. Тук авторът въвежда понятието за „сценични предизвикателства“, които произтичат от взаимодействията персонаж – действие, персонаж – език, персонаж – пространство и персонаж – време. Този модел представлява оригинален аналитичен инструмент, чрез който се осмисля преходът от текст към сцена. Разглеждането на актьорски и режисьорски подходи не е самоцелно, а подчинено на основната изследователска линия – ролята на персонажа като носител и посредник на драматургичните закономерности. На места би могло да се желае по-детайлно разграничаване между различни режисьорски стратегии, но избраният фокус върху персонажа оправдава това обобщение.

Научните приноси на дисертацията на Михаил Тазев могат да бъдат разгледани в няколко посоки:

- Изследването предлага цялостна и систематизирана дефиниция на драматургичния персонаж като основен драматургичен елемент. Тази дефиниция е резултат от историко-теоретичен анализ и надгражда съществуващите интерпретации, без да ги отрича.
- Трудът аргументира персонажа като основна ос между драматургията и сцената – теза, която има потенциал за бъдещи изследвания в областта на съвременния театър.
- Въвеждането на понятията „сценични предизвикателства“ и „драматургична решетка“ като методологически инструменти, макар вече споменатото усъмняване в тяхната универсалност, имат потенциал да бъдат приносни инструменти в бъдещи изследвания в сферата на теорията на драмата и представлението.

Михаил Тазев има активна публикационна дейност по темата на дисертационния труд. Представените научни публикации, както и участието му в национални и международни научни конференции, свидетелстват за последователна научна работа, устойчив интерес към проблематиката и добра видимост. Публикационната активност отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и допълва представения дисертационен труд.

В заключение може категорично да се заяви, че дисертационният труд „Персонажът в драмата – класически и съвременни измерения и сценични предизвикателства“ представлява оригинално научно изследване. Въпреки някои неизбежни обобщения, произтичащи от мащаба на темата, трудът демонстрира

теоретична подготовка, аналитични умения и способност за систематизиране на сложен изследователски материал.

Трудът отговаря на изискванията за дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление „Театрално и филмово изкуство“.

На тази основа предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Михаил Михайлов Тазев образователната и научна степен „доктор“.

София, 14.01.2026 г.

доц. д-р Румяна Николова